

بررسی وجه و وجه‌نمایی و تشریح آن در زبان فارسی

مهرانگیز برآورده^۱، حبیب گوهری^۲

چکیده

وجه‌نمایی، مفهومی معنایی است که نیت و نگرش گوینده را در مورد وضعیت گزاره بیان می‌کند. وجه نیز از جمله ابزارهایی است که توسط وجه‌نمایی به خدمت گرفته می‌شود. در منابع دستور سنتی زبان‌ها، فعل را حداقل شامل سه و حداکثر شش وجه دانسته‌اند. همه این منابع سه وجه اخباری، التزامی و امری را پذیرفته و برخی، وجوه دیگری مانند مصدری، شرطی، وصفی و دعایی را نیز ذکر کرده‌اند؛ اما در این منابع ذکر نشده است که این دسته‌بندی برپایه چه اصلی صورت گرفته و ملاک انتخاب وجه فعل در جملات مختلف چیست. در این مقاله از جدیدترین دسته‌بندی وجه و مفهوم وجهیت بحث و به تفاوت این دو با یکدیگر در زبان فارسی پرداخته شده است. همچنین با توجه به تعاریف وجوه اخباری، التزامی و امری، به این نکته دست یافته شده که در همه وجوه، نگرش گوینده نسبت به وقوع و یا عدم وقوع فعل در انتخاب وجه دخیل است، زیرا اساساً وجه نشان‌دهنده میزان قاطعیت گوینده در مورد اجرای گزاره، به ویژه فعل است. برای هر سه وجه به عنوان معنای مرکزی در «احتمال وقوع» می‌توان معنای مرکزی نظر گرفت. بنابراین می‌توان برای وجه فعل پیوستاری در نظر گرفت که در یک سوی آن رخداد فعل حتمی است و در سوی دیگر غیرمحمتمل است.

واژگان کلیدی: وجه‌نمایی، اخباری، التزامی، امری، زبان فارسی.

^۱. دانشجوی دکتری زبان‌شناسی دانشگاه آزاد ایلام، ایلام، ایران (نویسنده مسئول)

mehrangizbaravardeh@yahoo.com

^۲. عضو هیات علمی گروه زبان‌شناسی دانشگاه آزاد ایلام، ایلام، ایران

h_gowhary@yahoo.com

Examining Mood and Modality in Persian Language

³. Merangiz barâvardeh⁴ · Habib Gowhari

Abstract

Modality is a semantic concept which proposes the speaker's purpose and attitude toward the state of a proposition. Besides, mood is such a tool which is served by modality. In classical grammar sources, at least six types of mood are counted for verbs. All these sources accepted indicative, subjunctive and imperative moods and mentioned other moods such as infinitival, conditional, attributive and vocative. In this article, the latest classification of mood and the concept of modality are discussed and their differences in Persian language. Also, based on the definitions of declarative, subjunctive and imperative moods, it has been found out that in all moods, the speaker's attitude is involved in the choice of mood on the occurrence or non-occurrence of the verb; because the mood basically shows the level of determination of the speaker on the implementation of the proposition, especially a verb. For all three moods, the central meaning in the "probability of occurrence" can be considered. Therefore, a continuum can be regarded for the verbal mood, in which the occurrence of the verb is certain on one side and improbable on the other side.

Keywords: Mood, Modality, Indicative, Subjunctive, Imperative.

**1. PhD Student in Linguistics, Isalamic Azad University Ilam, Ilam
Iran (Corresponding author)**

mehrangizbaravardeh@yahoo.com

**2. Faculty member, Department of Linguistics, Isalamic Azad University Ilam, Ilam
Iran**

h_gowhary@yahoo.com